

Identifying the components of the Information Resource Selection Behavior of the Members of Public Libraries Using Metasynthesis

Shiva Yari

PhD Student of Knowledge and Information Science,
University of Tehran, Tehran, Iran
shiva.yari@ut.ac.ir

Alireza Noruzi (Corresponding Author)

Associate Prof., Department of Knowledge and Information Science,
University of Tehran, Tehran, Iran
noruzi@ut.ac.ir

Fatemeh Fahimnia

Associate Prof., Department of Knowledge and Information Science,
University of Tehran, Tehran, Iran
fahimnia@ut.ac.ir

Mohsen Nowkarizi

Prof., Department of Knowledge and Information Science,
Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
mnowkarizi@um.ac.ir

Abstract

Purpose: It is impossible to increase the use of information resources in libraries and provide user-centered information services without understanding how users select and search for information resources. selecting information sources involves identifying a subset of available information sources that best meet the information needs of users. Selecting the right source of information has a significant effect on whether the source is read or not. On the other hand, acquisition, organizing resources, and arranging them in libraries, as well as designing an efficient and user-friendly user interface that supports book selection, requires sufficient knowledge of resource selection behaviors by users; This is what not sufficiently known in Iran. Thus, this study aimed to identify the components and dimensions of the selection behavior of information resources of public library users and to design the relevant conceptual model.

Method: The present research is a meta-synthesis study that was conducted with a qualitative approach, using the seven-step Sandelowski and Barroso method. The research population consists of articles and dissertations published in seven Persian databases and eight international databases between 2000 and 2020 (1379 to 1399 SH). Out of 7560 identified sources, 35 sources were approved under the Vital Skills Assessment Program. The codes were extracted from the articles and the reliability of the coding was assessed using the kappa coefficient.

Findings: A total of 176 codes including 26 concepts were extracted and categorized under five categories as follows: user-related factors (including source selection objectives, tasks, and needs, personality traits and user life, demographic characteristics, interest and emotion, previous user experiences, reasons for interaction or relationship with books, selection strategies and costs); book-related factors (including appearance features, bibliographic elements, content elements, content quality, storybook content, book style, language and relevance, popularity, and distinction); library-related factors (facilities, shelves, and arrangement of books and ancillary programs); barriers and restrictions (including individual, library and community barriers and restrictions); and recommendations and theatrical productions of works (including direct and indirect recommendations and theatrical productions of works). According to the findings, a user, depending on his situation, spends time and money under the influence of the library environment and its facilities, and examines and selects a source in terms of various appearance and content features, and communicates with that source (book) and reads it for reasons such as the overall perceived attractiveness of a book, being engaged with the story in the book, the atmosphere of the book, the personal experience narrated by the characters, and so on. Influenced by the recommendations and theatrical productions of works, he may face obstacles in choosing the source that have been created by himself, library or the community.

Originality/value: The model of information resource selection behavior of public library members is indicative of the complexity and effectiveness of this behavior from a wide range of factors, including individual differences, physical and content characteristics of the book, and environmental factors. The designed model can be used as a basis for a broad survey of users' information resource selection behavior in physical and virtual environments, as well as as a guide to collection building, space designing, and service designing in libraries, compilation of resources, and designing the appearance and structure of books by authors and publishers.

Keywords: Information selection behavior, Users, Public libraries, Metasynthesis

Citation: Yari, SH., Noruzi, A. R. Fahimnia, F., & Nowkarizi, M. (2021). Identifying the components of the Information Resource Selection Behavior of the Members of Public Libraries Using Metasynthesis. *Research on Information Science & Public Libraries*. 27(1), 71-101.

Research on Information Science and Public Libraries, 2021, Vol.27, No.1, pp. 71-101

[DOR: 20.1001.1.26455730.1400.27.1.6.2](https://doi.org/10.26455730.1400.27.1.6.2)

Received: 27th February 2021; Accepted: 4th May 2021

Article Type: Research-based

© Iran Public Libraries Foundation

شناسایی مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی به روش فراترکیب

شیوا یاری

دانشجوی دکتری، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
shiva.yari@ut.ac.ir

علیرضا نوروزی (نویسنده مسئول)

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
noruzi@ut.ac.ir

فاطمه فهیم‌نیا

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
fahimnia@ut.ac.ir

محسن نوکاریزی

استاد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران
mnowkarizi@um.ac.ir

چکیده

هدف: افزایش میزان استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها و ارائه خدمات اطلاعاتی کاربرمحور بدون درک چگونگی انتخاب و جست‌وجوی منابع اطلاعاتی توسط کاربران غیرممکن است؛ بر این اساس، هدف پژوهش حاضر شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی است.

روش: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به روش فراترکیب با استفاده از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو انجام شد. جامعه آماری متشکل از مقالات و پایان‌نامه‌های منتشرشده در هفت پایگاه اطلاعاتی فارسی و هشت پایگاه اطلاعاتی بین‌المللی بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ میلادی و ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۹ شمسی بود. از مجموع ۷۵۶۰ منبع شناسایی‌شده، بر اساس برنامه مهارت‌های حیاتی ارزیابی، ۳۵ منبع تأیید شد. اطلاعات از منابع استخراج و کدگذاری شدند و پایایی کدگذاری نیز با استفاده از ضریب کاپا سنجش و تأیید شد.

یافته‌ها: در مجموع، ۱۷۶ کد در ۲۶ مفهوم و ۵ مقوله شامل عوامل مرتبط با کاربر، عوامل مرتبط با کتاب، عوامل مرتبط با کتابخانه، موانع و محدودیت‌ها، و توصیه‌ها و تولیدات نمایشی از آثار دسته‌بندی شدند.

اصالت/ارزش: رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی گویای پیچیدگی و تأثیرپذیری این رفتار از عوامل گسترده و متعددی شامل تفاوت‌های فردی، ویژگی‌های ظاهری و محتوایی کتاب و عوامل محیطی است. مؤلفه‌های شناسایی‌شده در رفتار مذکور می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای پیمایش گسترده

رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران در محیط‌های فیزیکی و مجازی مورد استفاده قرار گرفته و راهنمای مجموعه‌سازی، فضاسازی و طراحی خدمات در کتابخانه‌ها و تدوین منابع و طراحی ظاهری و ساختاری کتاب توسط نویسندگان و ناشران شود.

کلیدواژه‌ها: رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی، کاربران، کتابخانه‌های عمومی، فراترکیب

استناد: باری، شیوا؛ نوروزی، علیرضا؛ فهیم‌نیا، فاطمه؛ و نوکاریزی، محسن (۱۴۰۰). شناسایی مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی به روش فراترکیب. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*. ۱(۱)۲۷، ۷۱-۱۰۱.

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی. دوره ۲۷، شماره ۱، صص ۷۱-۱۰۱

[DOR: 20.1001.1.26455730.1400.27.1.6.2](https://doi.org/10.1001.1.26455730.1400.27.1.6.2)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۰۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۴

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مقدمه

کتابخانه‌ها به‌عنوان سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات اطلاعاتی که در محیطی رقابتی عمل می‌کنند باید خدماتی مطابق با انتظارات جامعه مخاطبان خود ارائه دهند (هرون، آلتمن و داگان^۱، ۲۰۱۵). کاربران هدف وجودی کتابخانه‌های عمومی هستند و تمامی تلاش‌ها به‌منظور جذب آن‌ها به کتابخانه‌های عمومی، تأمین نیاز اطلاعاتی و مطالعاتی ایشان و توسعه فرهنگ مطالعه و افزایش کتاب‌خوانی در جامعه است. با این حال، همان‌طور که آمارهای نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور^۲ نیز نشان می‌دهد، تنها عدد اندکی از شهروندان (حدود ۳ درصد مردم ایران) عضو کتابخانه‌های عمومی بوده و از آن‌ها استفاده می‌کنند. آمارها چه در ایران و چه در خارج از آن نیز نشان می‌دهند که میزان استفاده از کتابخانه‌های عمومی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد (زارع، گودینی و ریاحی، ۱۳۹۴؛ پورعبادی، میرحسینی و نشاط، ۱۳۹۴؛ مؤسسه دارایی عمومی و حسابداری^۳، ۲۰۱۴؛ کوتز^۴، ۲۰۱۹؛ آلبانی^۵، ۲۰۲۰).

کتابخانه‌های عمومی تحت تأثیر فناوری‌های مدرنی قرار گرفته‌اند که در همه جنبه‌های زندگی به کار گرفته شده‌اند (ورما و سونکار^۶، ۲۰۱۳)؛ پیشرفت فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات موجب رشد و توسعه اطلاعات در دسترس شده و امکان دستیابی ساده‌تر و سریع‌تر به منابع اطلاعاتی به‌روز و متنوعی را در خارج از محیط کتابخانه‌ها بدون محدودیت‌های مکانی و زمانی به‌ویژه در فضای اینترنت برای افراد فراهم ساخته است که خود فرصت‌ها و تهدیدهای مختلفی برای کتابخانه‌ها و همچنین برای کاربران به همراه دارد. چنانکه در پژوهش‌هایی نظیر یاری (۱۳۹۴؛ ۱۳۹۶) نیز نشان داده شده است، با وجود اذعان کاربران ایرانی به جایگاه بسیار بالای کتابخانه‌های عمومی، اینترنت نسبت به کتابخانه‌های عمومی در دستیابی به منابع اطلاعاتی در اولویت بوده و تبدیل به رقیب سرسختی برای کتابخانه‌ها شده است، به‌طوری که استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌ها را تحت تأثیر قرار داده است. طبق اظهار چینچ‌پور^۷ و همکارانش (۲۰۱۸)، در مقایسه با گذشته، کتابخانه‌ها اهمیت کمتری در جامعه یافته‌اند. پس از قرن بیستم، میزان مصرف اینترنت افزایش چشمگیری پیدا کرده است. برخی از افراد به دلیل در دسترس

1. Heron, Altman & Dugan

۲. مندرج در سامانه مدیریت کتابداری نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و قابل دسترس برای کارشناسان مجموعه نهاد:

www.samanpl.ir

3. Chartered Institute of Public Finance and Accountancy

4. Coates

5. Albanese

6. Verma & Sonkar

7. Chinchpure

بودن اطلاعات در اینترنت کتابخانه‌ها را غیرضروری می‌دانند. اینترنت کاربران را قادر می‌سازد طیف گسترده‌ای از اطلاعات را بدون توجه به موقعیت مکانی خود به دست آورند. استفاده از اینترنت برای کسب اطلاعات ممکن است شرایطی ایجاد کند که به نظر برسد مراجعه به کتابخانه‌ها دیگر هیچ ضرورتی برای کاربران اینترنت ندارد، در حالی که برخی معتقدند کتابخانه‌ها به دلیل اینترنت دیگر ضروری نیستند، اما دنیای دیجیتالی شده آینده کاملاً به اینترنت وابسته است.

چگونگی مقابله با این چالش‌ها و ارتقای خدمات و امکانات کتابخانه‌ها و جذب حداکثری مخاطب در کتابخانه‌های عمومی همواره مورد نظر پژوهشگران و مسئولان کتابخانه‌ها به ویژه در کتابخانه‌های عمومی بوده است که منابع اطلاعاتی اصلی آن‌ها کتاب‌های چاپی است. در این راستا، پژوهش‌های مختلفی به بررسی علل استفاده یا عدم استفاده از کتابخانه‌های عمومی پرداخته‌اند و دلایل مختلفی ذکر شده‌اند که از جمله مهم‌ترین آن‌ها، کمیت و کیفیت منابع اطلاعاتی متناسب با نیاز مخاطبان در کتابخانه‌های عمومی است (نظیر پژوهش‌های مؤتمنی، همتی و مرادی، ۱۳۹۱؛ یاری و اجاقی، ۱۳۹۴)، یعنی آن چیزی که که مرتبط با حوزه انتخاب منابع اطلاعاتی است.

انتخاب منابع اطلاعاتی شامل شناسایی زیرمجموعه‌ای از منابع اطلاعاتی موجود است که به بهترین نحو نیازهای اطلاعاتی کاربران را تأمین می‌کنند (ابل^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). انتخاب منابع اطلاعاتی نخستین و اساسی‌ترین مرحله در فرایند جست‌وجوی اطلاعات است. در عصر دیجیتال، منابع الکترونیکی، منابع انسانی و منابع چاپی منابع متداولی هستند که توسط کاربران به منظور دستیابی به اطلاعات انتخاب می‌شوند (شی و جو^۲، ۲۰۰۹).

وجود منابع اطلاعاتی مناسب در کتابخانه‌های عمومی شرط لازم است، اما کافی نیست. در کنار منابع اطلاعاتی مناسب، مسئله‌ای که از اهمیت بسزایی برخوردار است و ممکن است بر میزان استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه‌های عمومی اثرگذار باشد، ایجاد هماهنگی بین منابع اطلاعاتی و نیاز اطلاعاتی کاربران با تکیه بر شناخت عمیق رفتار کاربران کتابخانه‌های عمومی در هنگام انتخاب منابع اطلاعاتی کتابخانه است، و این آن چیزی است که کتابداران و مسئولان کتابخانه‌های عمومی شناخت کاملی از آن ندارند؛ چون معمولاً نگاه به منابع اطلاعاتی

1. Abel & et al.   2. Xie & Joo

کتابخانه‌ها، یا از جنبه نحوه مجموعه‌سازی و بررسی وضعیت کتابخانه‌ها در این خصوص بوده است (مانند نعمت‌الهی، ۱۳۹۱) و یا میزان تأمین نیازهای اطلاعاتی مخاطبان و موضوعات مورد مطالعه آن‌ها و رضایت آن‌ها از کم و کیف منابع (مانند شکوهیان، عاصمی و شعبانی، ۱۳۹۷)، و یا از نظر بررسی انتخاب منابع اطلاعاتی توسط کاربران به‌عنوان یکی از گام‌های اصلی رفتار اطلاع‌یابی. با این حال، پژوهش‌های مربوط به رفتار اطلاع‌یابی (نظیر پژوهش خواجه و بلاغی، ۱۳۹۷) از این نظر که کاربران از بین منابع اطلاعاتی کدام‌یک را انتخاب می‌کنند به بحث انتخاب منابع می‌پردازند و در واقع بیشتر به چستی و کمیت منابع اطلاعاتی (چه نوع منابعی انتخاب شده و به چه میزان مورد استفاده قرار می‌گیرند) می‌پردازند. برخی نیز دلایل انتخاب منابع اطلاعاتی را به‌صورت محدود و به‌طور عمده در محیط اینترنت بررسی کرده‌اند. در واقع، همان‌طور که تائو^۱ (۲۰۰۸) اذعان می‌کند، مدل‌های رفتار اطلاعاتی بیشتر بر کل فرایند جست‌وجوی اطلاعات یا تعامل دقیق سامانه-کاربر متمرکز شده‌اند. هیچ‌کدام از مدل‌های موجود دیدگاه کاملی در مورد علل ترجیح یک منبع نسبت به منبع دیگر را توسط کاربر ارائه نکرده‌اند و مشخص نکرده‌اند که چه چیزی تصمیم کاربران را در انتخاب یک منبع اطلاعاتی تعیین می‌کند. به‌اعتقاد او، با وجود انواع منابع اطلاعاتی و کانال‌های مختلف دستیابی به آن منابع، برای کتابخانه‌ها امکان ارائه خدمات اطلاعاتی کاربرمحور بدون درک چگونگی انتخاب و جست‌وجوی منابع اطلاعاتی توسط کاربران غیرممکن است.

بنا بر گفته‌ها، آنچه حائز اهمیت است چگونگی و نحوه انتخاب یک منبع و ترجیح آن به منابع دیگر توسط افراد است که مبنای شناخت جامع رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آن را فراهم کند، چیزی که همان‌طور که در ادامه می‌بینیم کمتر در پژوهش‌های این حوزه با دیدگاهی جامع به آن پرداخته شده است؛ بر همین اساس، در پژوهش حاضر با رویکرد فراترکیب در پی دستیابی به اطلاعات جامعی از تمامی مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی برآمدیم تا با پاسخ به این پرسش‌ها شناخت مناسبی در این خصوص حاصل شود و بر این اساس بتوان اطلاعات مناسبی را برای برنامه‌ریزی‌های آتی در راستای ارتقای فرهنگ مطالعه در اختیار مسئولان کتابخانه‌های عمومی، ناشران، نویسندگان و سیاست‌گذاران حوزه کتاب قرار داد.

1. Tao

انتخاب منابع اطلاعاتی به‌عنوان هسته اصلی فرایند مجموعه‌سازی، محور پژوهش‌های داخلی و خارجی از دیدگاه‌های مختلفی قرار گرفته است. دسته‌ای از پژوهش‌ها در خصوص خط‌مشی‌های مربوط به انتخاب منابع اطلاعاتی انجام شده‌اند (مانند رحمانی، عباسی و صنعت‌جو، ۱۳۹۵)؛ برخی به بحث سیاست‌ها و معیارهای انتخاب نشریات ادواری پرداخته‌اند (مانند حیاتی و حمیدی، ۱۳۸۵)؛ برخی دیگر وضعیت انتخاب نشریات ادواری را بررسی کرده‌اند (سپهر، ۱۳۸۷). دسته‌ای نیز که عمدتاً در رشته علوم تربیتی انجام شده‌اند به ارزیابی محتوای کتب درسی بر اساس معیارهای انتخاب و سازمان‌دهی محتوا پرداخته‌اند (مانند بلغاری، ۱۳۹۴). برخی نیز در رشته‌هایی غیر از علم اطلاعات و دانش‌شناسی به بررسی انتخاب کتاب‌های درسی پرداخته‌اند (مانند هاشمی، ۱۳۸۹)؛ پژوهش‌هایی نیز یافت شدند که از برخی جنبه‌ها شباهت‌هایی با پژوهش حاضر دارند که در ادامه تشریح می‌شوند.

روتزل و گالی^۱ (۱۹۹۸) رفتار انتخاب کتاب کودکان را در سن مدرسه شناسایی کردند. از ضبط فیلم همراه با ضبط صدای شرکت‌کنندگان و مصاحبه استفاده شد. شرکت‌کنندگان در این مطالعه ۱۸ کودک در سه مدرسه ابتدایی منطقه کوهستان راکی^۲ بودند که از آن‌ها نمونه‌گیری تصادفی نظام‌مند به عمل آمد. کدگذاری داده‌ها در سه مرحله - کدگذاری باز، محوری و گزینشی - انجام شد. بر اساس یافته‌ها، رفتار انتخاب کتاب شرکت‌کنندگان در شش دسته قرار گرفت که عبارت‌اند از: رفتار مکان‌یابی کتاب (لمس، نگاه به شیرازه، دیدن عنوان، دیدن روکش کتاب، موضوع، مرور قفسه، کارت فهرست)؛ رفتار نمونه‌برداری از کتاب (رو و پشت جلد، خواندن عنوان یا نام نویسنده، تورق صفحات، نگاه به تصاویر، خواندن، فهرست مندرجات، عناوین فصل، تعداد صفحات)؛ شناخت مکانی کتابخانه (بخش، قفسه، سطح چشم و بالاتر یا زیر سطح چشم، نمایش کتاب)؛ محدودیت‌های تحمیل‌شده خارجی (زمان و تعداد کتاب‌های مجاز برای بررسی) و داخلی (محدودیت‌های شخصی و خودپنداره^۳)؛ انگیزه‌های انتخاب یا رد کتاب (موضوع، توصیه‌ها، ارتباطات شخصی، نیاز به دانستن، احساس مخاطب، نویسنده، نوع ادبی، خصوصیات فیزیکی، شخصیت‌ها، کتاب‌های موجود در اطراف کتاب).

راس^۴ (۲۰۰۰) در خصوص نحوه انتخاب کتاب ۱۹۴ خواننده آمریکایی که قصدشان از مطالعه، خواندن به قصد لذت بود، پژوهشی با رویکرد کیفی با استفاده از مصاحبه انجام داد.

1. Reutzel & Gali

2. Rocky Mountain Region

3. self-concept

4. Ross

یافته‌ها نشان داد که مدل یافتن و انتخاب کتاب شامل پنج عنصر است که عبارت بودند از: (۱) تجربه خواندن موردنظر؛ (۲) منابع کسب اطلاع از کتاب‌های جدید (شامل تورق در کتابخانه؛ توصیه‌های دوستان، همکاران یا اعضای خانواده؛ تبلیغات در روزنامه‌ها، مجلات، اینترنت، صدا و سیما؛ مشاهده تولیدات نمایشی از آثار در نمایش‌های صحنه‌ای، تلویزیونی یا فیلم‌ها؛ کتاب‌هایی که توسط نویسندگان مورداعتماد نشان شده‌اند؛ سیاهه‌های منتخب (کتاب‌های برنده جایزه، سیاهه کتاب‌های پیشنهادی تولیدشده توسط کتابخانه‌ها و منتقدان ادبی یا سایر خوانندگان)؛ (۳) عناصر کتاب (موضوع؛ رفتار^۱ (سبک موردعلاقه در برابر ادبی یا جدی، متعارف در مقابل غیرقابل پیش‌بینی، خوش‌بینانه در مقابل بدبینانه از نظر لحن)؛ شخصیت‌ها؛ محیط و پایان داستان)؛ (۴) سرنخ‌هایی از کتاب (نویسنده، نوع ادبی، جلد، عنوان، صفحه نمونه، ناشر)؛ و (۵) هزینه زمانی یا پولی در دسترسی فکری یا فیزیکی به کتاب.

نحوه انتخاب و امانت کتاب در بین کودکان ۴ تا ۱۶ ساله انگلیسی به شیوه پیمایشی توسط ماینارد، مک کی و اسمیت^۲ (۲۰۰۸) انجام شد. یافته‌ها نشان داد که دلایل انتخاب کتاب توسط کودکان عبارت بودند از: علاقه به جلد، جالب بودن عنوان، علاقه به تصاویر، آشنایی با نام نویسنده یا تصویرگر، توصیه دیگران (خانواده، دوستان، معلمان، کتابداران، کارمند کتاب‌فروشی)، مطالعه قبلی کتاب، مشاهده کتاب در تلویزیون یا فیلم، نوشته روی جلد یا داخل کتاب مبنی بر اینکه کتابی جالب است، متناسب با سرگرمی کودک و شنیدن نسخه صوتی آن. در این میان، انتخاب کودکان اغلب بر اساس ویژگی‌های بصری و مشاهده کتاب در تلویزیون یا فیلم بود. دلایل انتخاب کتاب از یک مجموعه نیز شامل انتظار از داستان، خواندن درباره همان شخصیت‌ها، یافتن آسان، نمایش خوب مجموعه، علاقه به سبک کلی نوشتن مجموعه و زیاد بودن تعداد کتاب‌ها در مجموعه بود. اکثر کودکان حداقل گاهی اوقات کتاب‌ها را به دلیل مطالعه نقد و بررسی، یا مشاهده در کتاب‌فروشی، تلویزیون و نظایر آن یا سیاهه رایانه‌ای انتخاب می‌کردند.

چگونگی انتخاب کتاب‌های داستانی توسط ۱۲ خواننده داستان بزرگسال در کتابخانه‌های عمومی نیوزلند^۳ به قصد امانت توسط اووی و لیو^۴ (۲۰۱۱) شناسایی شد. هریک از شرکت‌کنندگان (با سن ۱۸ سال به بالا) در یک مصاحبه حضوری نیمه‌سازمان‌یافته شرکت کردند. در این پژوهش، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شد. داده‌ها با استفاده از

1. Treatment

2. Maynard, Mackay & Smyth

3. New Zealand

4. Ooi & Liew

تجزیه و تحلیل محتوای کیفی مورد واکاوی قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد علاقه، فرار از مشکلات و کسب لذت از دلایل داستان‌خوانی بودند. انتخاب کتاب‌های داستانی تحت تأثیر ویژگی‌ها (خلق و خو؛ اعتقادات و اصول اخلاقی و معیارهای پذیرفته شده؛ سلیقه خواندن) و شرایط شخصی شرکت‌کنندگان (وقایع زندگی روزمره؛ سبک زندگی؛ شرایط اقتصادی و اثر آن بر دریافت خدمات مبتنی بر هزینه) و همچنین خانواده، دوستان، باشگاه کتاب و رسانه‌های جمعی بوده است. این در حالی است که کتابخانه عمومی اصلی‌ترین مکان برای دستیابی به کتاب بود، اما اولین منبعی نبود که آن‌ها برای دستیابی به اندیشه‌ای از آنچه می‌خواندند به آن رجوع کنند.

رنдал^۱ (۲۰۱۳) به بررسی رفتارهای جست‌وجوی اطلاعات و روش‌های انتخاب کتاب داستان نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله در کتابخانه‌های عمومی پرداخت. در این مطالعه، از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی استفاده شد، بدین ترتیب که با ۳ گروه در قالب گروه‌های کانونی که هر یک شامل ۸ تا ۱۱ نوجوان که عضو کتابخانه‌های اوکلند^۲ در کشور نیوزیلند^۳ بودند مصاحبه شد. یافته‌ها نشان داد که نوجوانان از فهرست جست‌وجوی کتابخانه بهره گرفته و در میان قفسه‌ها به تورق منابع می‌پرداختند و از برجسب‌های رنگی مربوط به موضوعات قفسه‌ها استفاده می‌کردند. به علاوه، نوجوانان کتاب‌هایی را که تقاضا برای امانت آن‌ها زیاد بود انتخاب می‌کردند. دوستان و هم‌سالان، خانواده، معلمان، کتابداران و شبکه‌های اجتماعی، رادیو و تلویزیون و کتاب‌های معرفی شده در فیلم‌ها و فیلم‌های ساخته شده بر اساس یک کتاب در انتخاب کتاب تأثیر داشتند. توصیه‌های نویسندگان در شبکه‌های اجتماعی و نام تجاری کتاب، روش‌های دیگر انتخاب کتاب بود. همچنین، عنوان و جلد کتاب شاخص مهمی در انتخاب یا عدم انتخاب داستان برشمرده شد.

وو و لین^۴ (۲۰۱۶) با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای در پی کشف لذت‌های خواندن و رفتار انتخاب کتاب در میان طرف‌داران داستان‌های مرموز در تایوان بودند. در پژوهش آن‌ها، ۲۱ مصاحبه عمیق انجام شد که بر اساس آن‌ها چهار رویکرد انتخاب شامل رویکردهای ادبی محور، نویسنده‌محور، مجموعه‌محور^۵ و داستان‌محور شناسایی شد. به علاوه، شش عامل شناسایی شد که ممکن بود در انتخاب تأثیر بگذارد، از جمله: در دسترس بودن نظرات

1. Randall 2. Auckland 3. New Zealand 4. Wu & Lin 5. series-oriented

کارشناسان، اعتماد و اطمینان به ناشران، اطلاعات جایزه کتاب، اقتباس در فیلم‌ها یا تلویزیون، کیفیت ترجمه و اولین احساس به کتاب‌های فیزیکی.

داو کینز^۱ (۲۰۱۷) با هدف کشف اطلاعات بیشتر در مورد محتوای کتاب‌هایی که خوانندگان جوان آمریکایی جذاب می‌دانستند به بررسی راهبردهای انتخاب کتاب پرداخت. این پژوهش با روش آمیخته با راهبردهای تحلیل و جمع‌آوری داده‌های کمی و کیفی (با ابزار مصاحبه و چک‌لیست) با ۱۶۰ دانش‌آموز ابتدایی در منطقه جنوبی ایالات متحده انجام شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، راهبردهای انتخاب کتاب در هفت مقوله زیر دسته‌بندی شدند: عناصر داستان (نوع ادبی، موضوع، تناسب محتوا با جنسیت، تصاویر)، شخصیت‌ها و ظاهر آن‌ها، عناصر کتاب (شامل خصوصیات فیزیکی کتاب مانند اندازه، حجم یا رنگ کتاب، نوع یا اندازه قلم یا صفحه‌آرایی، جلد و برنده جایزه بودن یا نه)، دانش قبلی و عناصر تصادفی.

در مطالعه‌ای کیفی، توجیحات دانش‌آموزان برای انتخاب اسناد در خواندن وظیفه‌گرا توسط استنست و استرومسو^۲ (۲۰۱۹) شناسایی شد. ۲۵ دانش‌آموز دبیرستانی در جنوب شرقی نروژ مورد مصاحبه قرار گرفتند. تجزیه و تحلیل کیفی داده‌های مصاحبه نشان داد که توجیحات دانش‌آموزان به (۱) مرتبط بودن محتوا، (۲) اعتبار نویسنده، شهرت و اعتبار منبع و سطح قابل درک بودن سند، و (۳) دانش موضوعی قبلی مرتبط بودند. دانش‌آموزان مزبور قادر به ارزیابی ربط محتوا و ویژگی‌های منبع به‌عنوان بخشی از راهبردهای انتخاب اسناد خود بودند، اما دانش قبلی درک شده بر انتخاب و توجیه آن‌ها تأثیرگذار بود.

تیلور، هورا و کروگر^۳ (۲۰۱۹)، در مطالعه‌ای موردی، نحوه تعامل دانش‌آموزان کلاس ششم ایالت‌های غرب میانه آمریکا را با مجموعه داستان به‌همراه درک معلمان خود از انتخاب کتاب توسط آن‌ها بررسی کردند. داده‌های پژوهش آن‌ها شامل مشاهده و ضبط ویدئو از فعالیت مرور ۱۶ دانش‌آموز، مصاحبه با هشت دانش‌آموز و پاسخ‌های نظرسنجی از هشت معلم بود. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که دانش‌آموزان در یافتن و انتخاب کتاب به سه مورد اعتماد کردند: مرور قفسه‌ها؛ ارتباطات بین فردی با هم‌سالان، معلمان و خانواده؛ و دانش قبلی. دسته‌بندی منابع در کتابخانه بر اساس نوع ادبی، جلد یا خلاصه داستان، نمایشگرها و همچنین فهرست کتابخانه مورد استفاده قرار گرفت.

1. Dawkins

2. Stenseth & Strømsø

3. Taylor, Hora & Krueger

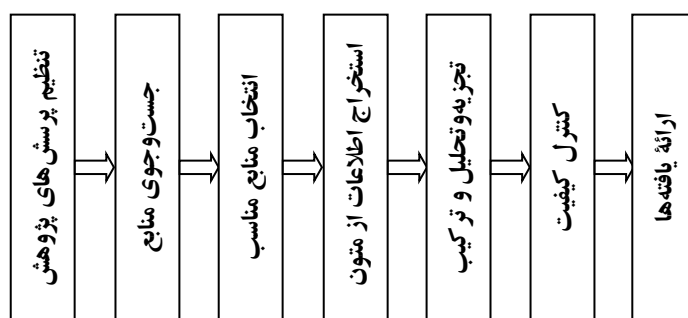
نحوه انتخاب کتاب در میان ۶۱ کودک پیش‌دستانی در شمال شرقی ایالات متحده توسط جاکوبی و ادلفسن^۱ (۲۰۲۰) بررسی شد. کودکان در یک وظیفه انتخاب کتاب شرکت کردند و مورد مصاحبه و مشاهده قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد مکان کتاب عامل مهمی در انتخاب آن نبود؛ چون کودکان به‌طور فعالانه کتاب‌ها را مرور کرده و آن‌ها را از یک مکان خاص در قفسه انتخاب نکردند. همه کودکان کتاب‌هایی را که شخصیت‌های محبوب تلویزیونی روی جلد آن‌ها بود یا با شخصیت روی جلد آشنایی داشتند با قاطعیت انتخاب کردند. جنسیت به‌عنوان تنها ویژگی اجتماعی-جمعیت‌شناختی مرتبط یافت شد؛ دختران بیشتر از پسران کتابی با شخصیت رسانه‌ای محبوب را انتخاب کردند. به‌علاوه، آشنایی با کتاب و علاقه به موضوع یا شخصیت‌ها به‌عنوان دو عامل مؤثر بر انتخاب کتاب گزارش شد.

بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که موارد مختلفی نظیر اهداف انتخاب منبع و خواندن آن، انگیزه‌ها یا دلایل انتخاب یا رد منابع، ویژگی‌های ظاهری و محتوایی منابع، ویژگی‌های کاربر و ترجیحات او، وظایف نیازمند انتخاب منابع اطلاعاتی، عوامل مؤثر بر انتخاب منابع نظیر توصیه‌های دیگران، معرفی و تبلیغات رسانه‌ها و نظایر آن، محدودیت‌های شخصی و غیرشخصی در انتخاب منبع، و هزینه دسترسی به منابع مباحثی بوده‌اند که در حوزه انتخاب منابع اطلاعاتی مطرح شده‌اند. جوامع آماری مورد مطالعه شامل دانش‌آموزان، دانشجویان، مردم و خوانندگان عام، کاربران کتابخانه‌ها و کودکان بودند. این جوامع رفتارهای انتخاب مختلفی متناسب با اهداف و سن و سال خود داشتند. در عین حال، رفتارهای مشترک زیادی نیز در آن‌ها مشاهده شد. رویکرد کیفی (نظریه زمینه‌ای یا بدون ذکر نام روش)، رویکرد کمی (عمدتاً روش پیمایشی) و روش آمیخته، روش‌های مرسوم مورداستفاده برای اجرای پژوهش‌ها بود. مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته و پرسش‌نامه ابزارهای رایج در گردآوری اطلاعات بودند. در مجموع، هر یک از پژوهش‌های مورد بررسی به برخی از مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی پرداخته بودند و هیچ‌یک به‌طور جامع به شناختی جامع از مؤلفه‌ها و ابعاد رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی به‌ویژه با استفاده از روش فراترکیب پرداخته‌اند. همچنین، در ایران پژوهشی در خصوص شناخت و بررسی رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران یافت نشد. بر این اساس، در پژوهش حاضر با تکیه بر روش فراترکیب به شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد مختلف رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی رفتار کاربران کتابخانه‌های عمومی پرداخته می‌شود.

1. Jacoby & Edlefsen

روش پژوهش

از آنجا که مدلی جامع از رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران همراه با جامعیتی از مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده این رفتار یافت نشد، در پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به‌روش فراترکیب در پی شناخت مؤلفه‌ها و ابعاد مختلف رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران برآمدیم. فراترکیب روشی برای تحلیل پژوهش‌های کیفی است که نتایج تفسیری حاصل از تلفیق و مقایسه یافته‌های مجموعه‌ای از پژوهش‌های کیفی را تولید می‌کند (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷). فراترکیب رویکردی منسجم برای تجزیه و تحلیل داده‌های مطالعات کیفی است که پژوهشگران را قادر می‌سازد تا یک پرسش پژوهشی خاص را شناسایی کرده و سپس برای یافتن پاسخ پرسش، شواهد کیفی را جست‌وجو، انتخاب، ارزیابی، جمع‌بندی و ترکیب کنند. این فرایند از روش‌های کیفی دقیق برای تحلیل مطالعات کیفی موجود برای ساخت معنای بیشتر از طریق یک فرایند تفسیری استفاده می‌کند (اروین، برادرسون و سامرز، ۲۰۱۱). روش‌های مختلفی برای انجام فراترکیب وجود دارد. در پژوهش حاضر، به‌منظور انجام فراترکیب از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) استفاده شد که بیشترین روش مورد استفاده برای انجام پژوهش‌هایی با روش فراترکیب است. مراحل اجرای این روش مطابق با شکل زیر است که در ادامه شرح داده می‌شود:

شکل ۱. مراحل هفت‌گانه فراترکیب (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷)

۱. تنظیم پرسش‌های پژوهش: پرسش‌های مبنایی پژوهش به شرح زیر تنظیم شدند.

1. Sandelowski & Barroso

2. Erwin, Brotherson & Summers

جدول ۱. پرسش‌های گام نخست فراترکیب

پرسش‌ها	پاسخ
چیستی کار (What)	شناسایی مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی در میان کاربران و عوامل اثرگذار بر این رفتار
جامعه مورد مطالعه (Who)	آثار مختلف اعم از مقاله (در مجلات و کنفرانس‌ها) و پایان‌نامه
محدودیت زمانی (When)	کلیه آثار موجود بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ میلادی و ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۹ شمسی تا زمان انجام پژوهش
چگونگی روش (How)	بررسی موضوعی آثار، شناسایی و یادداشت کدهای استخراج‌شده، تعیین مفاهیم، دسته‌بندی مفاهیم و ایجاد مقوله‌ها

۲. **جست‌وجوی منابع:** در این پژوهش، مقالات و پایان‌نامه‌های منتشرشده در هفت پایگاه اطلاعاتی فارسی و هشت پایگاه اطلاعاتی انگلیسی بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ میلادی و ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۹ شمسی جست‌وجو شدند که این بازه زمانی و تعدد پایگاه‌های مطرح و مهم موردبررسی سبب دستیابی به آثار مناسب، به‌روز، جامع و متعددی در این حوزه شد. کلیدواژه‌های متنوعی مطابق با جدول ۲ برای جست‌وجوی منابع در نظر گرفته شد تا بتوان حداکثر بازیابی ممکن را میسر ساخت. این جست‌وجوها در آبان ماه ۱۳۹۹ انجام شدند.

جدول ۲. کلیدواژه‌های مورد استفاده در جست‌وجوی منابع

کلیدواژه‌های فارسی	کلیدواژه‌های لاتین
انتخاب منبع/منابع اطلاعاتی	Resource/ information resource selection
انتخاب منابع کتابخانه‌ای	selection library resource
انتخاب مدرک	document selection
انتخاب کتاب، انتخاب کتاب داستان	book selection, selection fiction book
انتخاب نشریات ادواری	selection of periodical
رفتار انتخاب منبع/ منابع اطلاعاتی	Resource/ information resource selection behavior
رفتار انتخاب کتاب	book selection behavior
رفتار انتخاب نشریات ادواری	periodical selection behavior
مدل انتخاب منبع/ منابع اطلاعاتی	Resource /information resource selection model
مدل انتخاب کتاب	book selection model

کلیدواژه‌های فارسی	کلیدواژه‌های لاتین
مدل انتخاب نشریات ادواری	periodical selection model
عوامل مؤثر بر انتخاب منابع اطلاعاتی	factors in the selection of information resource
نوجوانان	adolescents, teens

در همه جست‌وجوها، هم از واژه انتخاب و در همه جست‌وجوها، به جای واژه selection، از select، هم از واژه گزینش استفاده شد. همچنین، هم choice و choose، به جای resource از source و به جای صورت جمع و هم صورت مفرد واژه‌های periodical از journal و magazine هم استفاده شد. صورت کتاب و منبع مورد جست‌وجو قرار گرفت. جمع و مفرد و حالات مختلف کلیدواژه‌ها مدنظر قرار گرفت.

ترکیبی از موارد بالا

کلیدواژه‌های ذکر شده در بالا همراه با ترکیبات مختلف آن‌ها، متناسب با شرایط مورد نظر در پژوهش حاضر و راهبرد جست‌وجوی پیشرفته در هریک از پایگاه‌های اطلاعاتی ذکر شده در جدول ۳ وارد شد. بعد از حذف منابع تکراری بازیابی شده در هر پایگاه، تعداد منابع بازیابی شده در هریک از پایگاه‌های اطلاعاتی مورد جست‌وجو به شرح جدول ۳ به دست آمد.

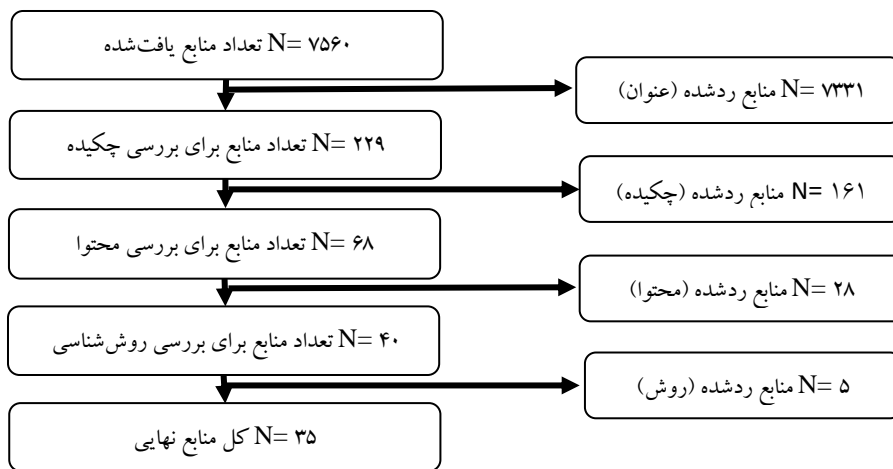
جدول ۳. پایگاه‌های اطلاعاتی مورد جست‌وجو

نام پایگاه فارسی	تعداد مقاله	تعداد پایان‌نامه	نام پایگاه انگلیسی	تعداد مقاله	تعداد پایان‌نامه
SID	۱۲		Emerald	۴۰	
Magiran	۲۲		Sage	۱۰۷	
Ensani	۱۴		Scopus	۴۱۴۲	
Noormags	۱۵		Wiley	۲۷۹	
IranDoc	۴	۳۳	Taylor and Francis	۳۷۰	
NLAI	۱	۱۷	Science Direct	۵۹۱	
Civilica	۸		JStore	۲۱۸	
			ProQuest	۱۳۶۸	۳۱۹
مجموع	۷۶	۵۰	مجموع	۷۱۱۵	۳۱۹

کل مدارک بازیابی شده: ۷۵۶۰

در مجموع، ۷۵۶۰ منبع برای بررسی و غربالگری بازیابی شدند. از این تعداد، ۱۲۶ منبع به زبان فارسی و ۷۴۳۴ منبع به زبان انگلیسی بودند.

۳. **انتخاب منابع مناسب:** انتخاب منابع بر اساس معیارهای ورود و خروج به فراترکیب و از طریق غربالگری عنوان، چکیده، محتوا و روش‌شناسی انجام شد. معیارهای ورود به فراترکیب پژوهش‌هایی بودند که در آن‌ها به فرایند، مؤلفه‌ها، ابعاد و عوامل اثرگذار بر رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی غیرانسانی صرفاً توسط کاربران نهایی به روش پژوهشی کیفی یا آمیخته پرداخته شده بود. معیارهای خروج از فراترکیب شامل پژوهش‌هایی بود که به انتخاب منابع اطلاعاتی انسانی پرداخته و یا به انتخاب منابع اطلاعاتی توسط کتابداران و مسئولان کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی و نظایر آن اقدام کرده‌اند و نیز پژوهش‌هایی که با دیدگاه محاسباتی و نظایر آن به‌ویژه در رشته‌های علوم رایانه و فناوری اطلاعات به بحث انتخاب منابع اطلاعاتی توسط کاربر پرداخته بودند. با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج، پالایش و غربالگری پژوهش‌ها به ترتیب بر اساس عنوان، چکیده، محتوا و روش پژوهش انجام شد. در هر مرحله غربالگری، تعدادی از منابع حذف شدند (شکل ۲).

شکل ۲. شیوه‌شناسایی و انتخاب آثار در مرحله فراترکیب

از مجموع ۷۵۶۰ منبع، در نهایت ۳۵ منبع مورد تأیید قرار گرفت که همه آن‌ها به زبان انگلیسی بودند و از میان منابع فارسی به‌دلیل رویکرد کمی در انجام پژوهش‌ها منبعی تأیید نشد. از این ۳۵ منبع، ۳۰ منبع مقاله پژوهشی، ۲ منبع مقاله همایشی و ۳ منبع نیز پایان‌نامه بودند.

۴. استخراج اطلاعات از متون: پس از انتخاب منابع مناسب، با مطالعه چندباره کل متن ۳۵ منبع منتخب، اطلاعات آن‌ها شامل اطلاعات کتاب‌شناختی، اطلاعات روش‌شناختی و همچنین مؤلفه‌ها یا موضوعات و متغیرهای مهم مورد اشاره در منابع استخراج شد. بخش گزیده‌ای از اطلاعات استخراج شده در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. گزیده‌ای از اطلاعات استخراج شده از آثار منتخب در فراترکیب

ردیف	منبع	نوع پژوهش	مؤلفه‌ها یا موضوعات
۱	شی و جو (۲۰۰۹)	آمیخته	دلایل مؤثر بر انتخاب: ابعاد وظایف (انواع، ماهیت، دامنه و محدودیت زمانی انجام وظیفه)، ویژگی‌های منابع (قابلیت دسترسی، سهولت استفاده، پوشش جامع، نتایج دقیق و قابل اعتماد و مفید و مرتبط، تعامل بین منبع و کاربر، دسترسی رایگان، بسامد به روز شدن)، ویژگی‌های کاربران (آشنایی با منابع، آشنایی با موضوع و ترجیحات کاربر)، فرایندهای جست‌وجو (انتخاب منبع توسط کاربر در مراحل جست‌وجوی مختلف)
۲	موهر ^۱ (۲۰۰۶)	آمیخته	راهبردهای انتخاب: موضوع، نوع ادبی، تصاویر، کلمات، جلد، عنوان، سطح دشواری متن برای خواندن، ارزش اجتماعی (ارتباطات اجتماعی) تأثیر جنسیت بر فرایندهای انتخاب کتاب اهداف انتخاب کتاب: خواندن دوباره، نگاه کردن به کتاب، اشتراک با دوستان و خانواده، یادگیری اطلاعات از آن، نگهداری آن در مکان خاص یا خواندن آن در زمان خاص
۳	لیست، گروسنیکل و الکساندر ^۲ (۲۰۱۶)	آمیخته	دلایل انتخاب: قابلیت اطمینان یا اعتبار، دقت اطلاعات، ارائه شواهد موجود در منبع مبنی بر علمی بودن، نویسندگی و ماهیت دانش منبع، ربط منبع، نظم ارائه منبع در کتابخانه، شاخص‌های منبع نظیر عنوان یا واژگان کلیدی، قابلیت دسترسی (سهولت خواندن، وضوح سازمان‌دهی منبع)، آشنایی قبلی با یک منبع یا استفاده قبلی، محتوای موردانتظار از منبع، نیاز اطلاعاتی درک شده، خواسته‌های درک شده از وظیفه، دانش قبلی، اطلاعات یافت شده در منابع دیگر، تجارب دانشجویان و انتخاب‌های تصادفی یا بدون دانستن دلیل

1. Mohr   2. List, Grossnickle & Alexander

در این بخش، تعداد ۱۹۵ کد منحصر به فرد مربوط به انتخاب منابع اطلاعاتی توسط کاربران شناسایی شد. نمونه‌ای از کدهای شناسایی شده به همراه فراوانی آن‌ها در جدول ۵ آمده است. فراوانی‌ها گویای عوامل مهم و مدنظر کاربران در هنگام انتخاب منابع هستند که در شناخت رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی توسط کاربران بایستی به آن‌ها توجه ویژه صورت گیرد.

جدول ۵. گزیده‌ای از کدهای استخراج شده از آثار منتخب در فراترکیب

ردیف	کدها	فراوانی
۱	عنوان	۱۵
۲	نویسنده	۱۷
۳	مترجم	۱
۴	محل انتشار	۱
۵	ناشر	۳
۶	تاریخ انتشار	۸
۷	جلد	۱۵
۸	اندازه، شکل یا رنگ کتاب	۶
۹	حجم کتاب (شمار صفحات)	۱۰
۱۰	تراکم متن و تعداد کلمات در هر صفحه	۴
۱۱	اندازه چاپ (قلم)، حروف چینی و صفحه‌آرایی کتاب	۶
۱۲	فهرست مطالب	۸
۱۳	مقدمه و پیشگفتار	۱
۱۴	خلاصه و توصیف کتاب	۵
۱۵	موضوع	۲۰

۵. تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها: در این مرحله، کدهای استخراج شده در گام قبل بر اساس مشابهت در دسته‌ای تحت عنوان مفاهیم قرار گرفتند، و مفاهیم مشابه نیز تحت عنوان یک مقوله دسته‌بندی شدند.

۶. کنترل کیفیت کدهای استخراجی: برای کنترل کیفیت کدهای استخراج شده و حفظ پایایی مدل طراحی شده از شاخص کاپا^۱ استفاده شد، به این ترتیب که از شخصی دیگر

1. Kappa Indicator

درخواست شد دسته‌بندی اطلاعات استخراج شده از متون را بدون اطلاع از دسته‌بندی قبلی انجام دهد. سپس، دسته‌بندی ایشان با دسته‌بندی پژوهشگران مقایسه و شاخص کاپا محاسبه شد. ضریب کاپا اندازه‌ای بین ۱- تا ۱+ است. هرچه میزان به دست آمده به ۱+ نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده توافق بیشتر بین دو کدگذار است. چنانچه شاخص موردنظر بیشتر از ۰/۶۱ باشد، از مطلوبیت و معتبر بودن برخوردار است. در این راستا، متون موردبررسی برای کدگذاری در اختیار یکی از خبرگان (دکتری رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه با تجربه تدوین مقالاتی با استفاده از روش فراترکیب) قرار گرفت و ضریب توافق دو کدگذار با استفاده از ضریب کاپا در نرم‌افزار اسپاس محاسبه شد؛ با توجه به سطح معناداری که برابر با ۰/۰۰۰ و کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و میزان ضریب کاپا که ۰/۸۴۸ و بیشتر از ۰/۶ بود، رابطه‌ای معنادار بین نظرات دو گروه کدگذار وجود داشته و بنابراین استخراج کدها از پایایی مناسبی برخوردار است.

۷. **ارائه یافته‌ها:** در این مرحله، یافته‌های به دست آمده در مراحل قبل ارائه شد.

یافته‌ها

برای فراترکیب یافته‌ها، مقوله‌بندی ۱۹۵ کد اولیه استخراج شده بر اساس مشابهت‌های مفهومی انجام شد و تحت عنوان مفاهیم دسته‌بندی شدند. در ادامه، مفاهیم نیز برحسب مشابهت تحت عنوان مقوله دسته‌بندی شدند. در جدول ۶ کدها، مفاهیم و مقوله‌ها نشان داده شده است.

جدول ۶. کدها، مفاهیم و مقوله‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی در بین کاربران

مقوله‌ها	مفاهیم	کدها
۹ ر ق ب د و ک ا ن	ویژگی‌های جمعیت شناختی	جنسیت؛ سن
	ویژگی‌های شخصیتی و زندگی کاربر	خلق و خو؛ شخصیت فرد؛ اعتقادات و اصول اخلاقی و معیارهای پذیرفته شده؛ سبک زندگی؛ عادت استفاده از منبع؛ سبک یادگیری؛ سرگرمی‌ها؛ شرایط اقتصادی و اثر آن بر دریافت خدمات مبتنی بر هزینه؛ ظرفیت شناسایی موارد جذاب از مقدار زیادی از خواندنی‌های موجود؛ مهارت‌های جست‌وجو و بازیابی منبع (بررسی اطلاعات بیشتر، محدود کردن تمرکز، مشاوره در مورد فرایند جست‌وجوی اطلاعات)؛ اتفاقات و وقایع رخ داده در زندگی روزمره

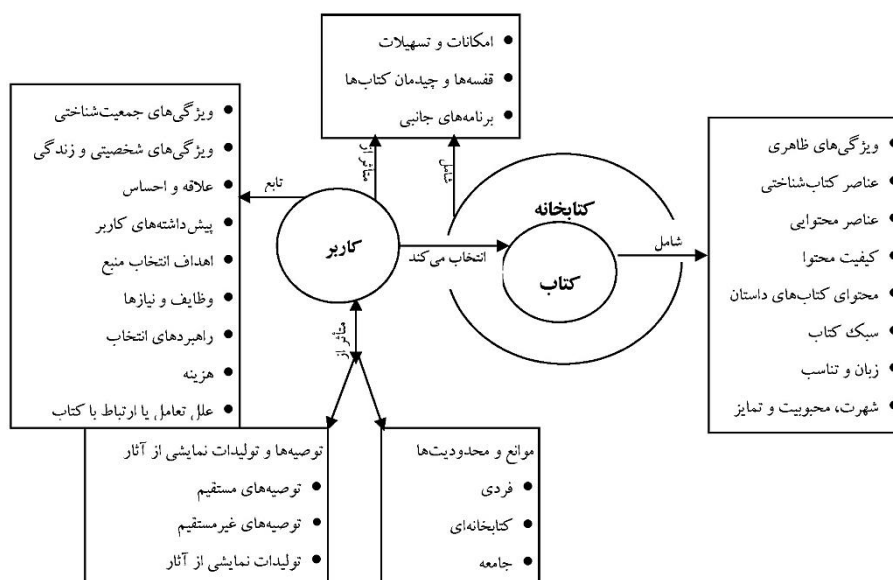
مقوله‌ها	مفاهیم	کدها
علاقه و احساس	علاقه به نگاه دقیق‌تر به کتاب؛ علاقه به کاوش کتاب به زبانی ناآشنا؛ علاقه به نوع خاصی از کتاب‌ها؛ علاقه به داستان؛ علاقه به نوع ادبی خاص؛ علاقه به موضوع؛ علاقه به تصاویر؛ علاقه به مطالب؛ علاقه به شخصیت‌ها	
پیش‌داشته‌های کاربر	تجربه یا دانش قبلی (از جمله دانش موضوعی قبلی)؛ استفاده قبلی از یک منبع؛ آشنایی پیشین با کتاب (با محتوا، عنوان، نویسنده و مجموعه یا شخصیت خاص)؛ آشنایی با محل کتاب‌ها در کتابخانه	
اهداف انتخاب منبع	خواندن دوباره؛ نگاه کردن به کتاب؛ نگهداری آن در مکان خاص یا خواندن آن در زمان خاص؛ هنجارهای اجتماعی؛ یادگیری؛ کسب دانش؛ اشتراک و انتقال دانش و اخلاقیات؛ اشتراک با دوستان و خانواده؛ کسب لذت؛ کسب آرامش؛ نیاز به دانستن؛ ارزش‌های کتاب؛ آگاهی از جهان؛ کاوش و درک احساسات و دیدگاه‌های دیگران؛ همدلی با دیگران؛ کسب هیجان؛ فراهم‌آوری سرمایه اجتماعی؛ فرار از مشکلات و دنیای واقعی؛ کمک به فرد در برخورد با مسائل اجتماعی-عاطفی؛ خودسازی؛ دریافت چشم‌اندازهای جدید؛ انجام امور مربوط به درس و مدرسه؛ انتخاب‌های تصادفی یا بدون دانستن دلیل	
وظایف و نیازها	انواع وظایف؛ ماهیت؛ دامنه؛ محدودیت زمانی انجام وظیفه؛ زمان وقوع نیاز؛ خواسته‌ها و نیازهای اطلاعاتی درک شده از وظیفه؛ خاص یا عام بودن نیازها؛ انواع اطلاعات موردنیاز	
راهبردهای انتخاب	مرور، تورق و خواندن بخش‌هایی از کتاب؛ مرور قفسه‌ها یا مرور کتابخانه؛ استفاده از فهرست کتابخانه؛ مرور برخط؛ استفاده از کمک کتابدار در انتخاب و یافتن منبع؛ انتخاب از مجموعه‌ها یا سری‌ها	
هزینه	هزینه زمانی (هنگام دسترسی فکری یا فیزیکی به کتاب)؛ هزینه مالی (هنگام دسترسی فکری یا فیزیکی)	
علل تعامل یا ارتباط با کتاب	جذابیت کلی درک شده از کتاب؛ درگیر شدن با داستان؛ حال و هوای کتاب؛ تجربه شخصی بازگوشده توسط شخصیت‌ها؛ تجربه پیش‌بینی شده یا واقعی از خواندن کتاب؛ ارزش‌های زندگی آموخته شده از کتاب‌ها؛ پتانسیل برای مشارکت فرد؛ پتانسیل درگیری هیجانی	
ویژگی‌های ظاهری	جلد؛ اندازه، شکل یا رنگ کتاب؛ حجم کتاب (شمار صفحات)؛ ضخامت کاغذ؛ تراکم متن و تعداد کلمات در هر صفحه؛ اندازه چاپ (قلم)، حروف چینی و صفحه‌آرایی کتاب	۹ ۳ ۹ ۳ ۳ ۳ ۳

مقوله‌ها	مفاهیم	کدها
مؤلفه‌های کتابخانه	عناصر کتاب‌شناختی	عنوان؛ نویسنده؛ مترجم؛ ناشر؛ محل انتشار؛ تاریخ انتشار؛ ویرایش؛ موضوع؛ نوع ادبی
	عناصر محتوایی	فهرست مطالب؛ سازمان‌دهی کتاب؛ مقدمه و پیشگفتار؛ تصاویر (تصاویر درونی، تصاویر روی جلد کتاب، کیفیت زیباشناختی تصاویر، حروف، متن و بافت روی تصاویر، رنگ تصاویر، قالب‌های تصاویر نظیر نقاشی، کارتن یا عکس)؛ نمایه؛ خلاصه و توصیف کتاب؛ برگه امانت چسبیده به جلد نشان‌دهنده میزان امانت کتاب
	کیفیت محتوا	ربط محتوا؛ نوع اطلاعات؛ مفاهیم و مضامین، پیام‌ها؛ سهولت استفاده؛ پوشش جامع؛ ماهیت دانش منبع؛ قابلیت اطمینان یا اعتبار؛ دقت اطلاعات؛ ارائه شواهد موجود در منبع مبنی بر علمی بودن؛ خاص یا عام بودن مطالب؛ غلط‌آملائی؛ سهولت در ناوبری یا پیگیری آسان مطالب
	محتوای کتاب‌های داستان	طرح، وقایع یا خط داستان؛ محیط داستان؛ ابتدای داستان؛ طول داستان؛ پایان داستان؛ سادگی داستان؛ تناسب محتوا با جنسیت؛ شخصیت‌ها (نام، ظاهر، جنسیت، شخصیت، شغل، محبوبیت و شهرت)
	سبک کتاب	سبک کلی کتاب؛ سبک نوشتاری؛ سبک‌های روایی؛ سبک‌های روایی موزون
	زبان و تناسب	تناسب سطح زبان؛ جنبه‌های روایی؛ زبان‌های دیگر؛ کیفیت ترجمه؛ تناسب با سن و سطح درک فرد؛ خوانایی یا سطح دشواری متن
	شهرت، محبوبیت و تمایز	محبوبیت یا شهرت منبع؛ غیرمعمول یا متمایز بودن نسبت به دیگر کتاب‌ها؛ قدرت پیوندهای اجتماعی منبع با کاربر؛ کتاب‌های مورد تقاضا برای امانت
	امکانات و تسهیلات	تنوع و وسعت مجموعه کتابخانه؛ تعداد کتاب‌های قابل امانت؛ قابلیت یا سهولت دسترسی به منبع؛ تعداد کتاب‌های نمایش داده‌شده در جست‌وجوی فهرست کتابخانه؛ نعمت غیرمترقبه در هنگام جست‌وجو؛ راهبرد جست‌وجوی پیشرفته در فهرست کتابخانه؛ دسترسی رایگان به منابع و خدمات
	قفسه‌ها و چیدمان کتاب‌ها	نمایشگرها یا نمایش کتاب؛ وضعیت مکانی و فیزیکی قفسه‌های کتابخانه و محل کتاب در آن‌ها (بالا، پایین تر یا هم‌سطح چشم)؛ کتاب‌های موجود در اطراف کتاب؛ قفسه داستان‌های برگشتی؛ قفسه‌های کتاب‌های جدید
	برنامه‌های جانبی	فعالیت‌ها و برنامه‌های خواندن کتابخانه

مقوله‌ها	مفاهیم	کدها
منابع و محدودیت‌ها	فردی	محدودیت‌های شخصی و خودپنداره؛ کمبود یا نبود وقت؛ فعالیت‌های دیگر نظیر ورزش؛ نگرانی از قضاوت دیگران در مورد انتخاب منابع؛ نگرانی از حریم خصوصی؛ دشواری در یافتن کتابی متناسب با علاقه؛ تغییر عادت‌ها؛ مسائل محیطی (مانند تشویق در دبستان و عدم تشویق در دبیرستان و مشاهده رفتار دوستان)
	کتابخانه‌ای	زمان و تعداد کتاب‌های مجاز برای بررسی؛ کتاب‌های کثیف یا پاره؛ کتاب‌هایی با تصاویر ناخوشایند یا مطالبی نامناسب
توصیه‌ها و تولیدات نمایشی از آثار	جامعه	گرانی و هزینه دسترسی به کتاب؛ وجود فناوری هم‌سالان یا دوستان؛ خانواده؛ معلمان و اساتید؛ کتابخانه و کتابداران؛ باشگاه کتاب؛ همکاران؛ متخصصان؛ آشنایان؛ دیگران
	توصیه‌های مستقیم	روزنامه‌ها؛ مجلات؛ اینترنت و رسانه‌های اجتماعی؛ رادیو؛ تلویزیون؛ کتاب‌های دیگر؛ فروشگاه‌های برخط تولیدکنندگان؛ نویسندگان مورد اعتماد و مورد علاقه؛ فهرست کتاب‌های برنده جایزه؛ فهرست کتاب‌های پیشنهادی تولیدشده توسط کتابخانه‌ها؛ فهرست کتاب‌های پیشنهادی تولیدشده توسط منتقدان ادبی و سایر خوانندگان
	توصیه‌های غیرمستقیم	تولیدات نمایشی از نمایش‌های صحنه‌ای؛ فیلم‌های تلویزیونی؛ فیلم‌های سینمایی آثار

همان‌طور که داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد، در مجموع ۱۷۶ کد در ۲۶ مفهوم و ۵ مقوله شامل عوامل مرتبط با کاربر، عوامل مرتبط با کتاب، عوامل مرتبط با کتابخانه، موانع و محدودیت‌ها، و توصیه‌ها و تولیدات نمایشی از آثار دسته‌بندی شدند. در این میان، کدهای موضوع (۲۰ فراوانی)، نویسنده (۱۷ فراوانی)، عنوان (۱۵ فراوانی)، جلد (۱۵ فراوانی)، نوع ادبی (۱۴ فراوانی)، تجربه یا دانش قبلی (از جمله دانش موضوعی قبلی) (۱۴ فراوانی)، توصیه کتاب توسط هم‌سالان و دوستان (۱۲ فراوانی)، و علاقه و احساس (۱۱ فراوانی) بیشترین فراوانی در عوامل مهم و مدنظر کاربران در هنگام انتخاب منابع بودند.

بر پایه یافته‌های به‌دست آمده، مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی در قالب شکل زیر ترسیم شد که حول سه مؤلفه اصلی کاربر، کتاب و کتابخانه به‌عنوان بافت تنظیم شده است.

شکل ۳. مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی

بحث و نتیجه‌گیری

سرانه پایین مطالعه در ایران و همچنین استفاده اندک شهروندان از کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یکی از مشکلات حوزه فرهنگ همواره از زوایای گوناگون مورد توجه و بحث و بررسی قرار گرفته است. آنچه کمتر به آن توجه شده تعامل کاربر و منبع در چارچوب رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران و نبود مؤلفه‌های جامعی در این زمینه است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی انجام شد. با توجه به اینکه پژوهش‌های متعددی نظیر روتزل و گالی (۱۹۹۸)، راس (۲۰۰۰)، ماینارد و همکاران (۲۰۰۸)، اووی و لیو (۲۰۱۱)، رندال (۲۰۱۳)، وو و لین (۲۰۱۶)، داوکینز (۲۰۱۷)، استنست و استرومسو (۲۰۱۹)، تیلور و همکاران (۲۰۱۹) و جاکوبی و ادلفسن (۲۰۲۰) هریک به تعدادی از مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران اشاره کرده‌اند، تلاش شد تا با شناسایی همه مؤلفه‌ها و تلفیق یافته‌ها، شناخت جامعی از مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی را ارائه کرد.

یافته‌ها نشان داد رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی دربرگیرنده مؤلفه‌های متعددی است که در ۵ مقوله اصلی، ۲۶ مفهوم و ۱۷۶ کد قرار گرفتند. ۵ مقوله اصلی عبارت‌اند از: عوامل مرتبط با کاربر، عوامل مرتبط با کتاب، عوامل مرتبط با کتابخانه، موانع و محدودیت‌ها، و توصیه‌ها و تولیدات نمایشی از آثار. تعداد کدهای استخراج‌شده از متون گویای پیچیدگی رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران و تأثیرپذیری این رفتار از عوامل متعدد فردی و محیطی است.

بر پایه مؤلفه‌ها و گام‌های شناسایی شده، کاربر متناسب با سن و جنسیت خویش با ویژگی‌های شخصیتی و شرایط خاص زندگی خود، بر اساس اهداف، وظایف و نیازها و علاقه خویش، با پیش‌داشته‌های قبلی‌اش راهبردهایی را برای انتخاب منبع در محیط کتابخانه‌های عمومی برمی‌گزیند. او سپس با صرف زمان و هزینه منبع را از نظر ویژگی‌های ظاهری، عناصر کتاب‌شناختی، عناصر محتوایی، کیفیت محتوا، محتوای کتاب‌های داستان، سبک کتاب، زبان و تناسب و شهرت، محبوبیت و تمایز منبع نسبت به دیگر منابع بررسی و انتخاب می‌کند و به‌دلایلی شامل جذابیت کلی درک‌شده از کتاب، درگیر شدن با داستان، حال‌وهوای کتاب، تجربه شخصی بازگوشده توسط شخصیت‌ها، تجربه پیش‌بینی شده یا واقعی از خواندن کتاب، ارزش‌های زندگی آموخته‌شده از کتاب‌ها، پتانسیل برای مشارکت فرد و پتانسیل درگیری هیجانی با منبع ارتباط خاصی را برقرار کرده و آن را می‌خواند. او در محیط کتابخانه در هنگام انتخاب کتاب تحت تأثیر امکانات و تسهیلات، قفسه‌ها و چیدمان کتاب‌ها و برنامه‌های جانبی کتابخانه قرار گرفته و همچنین به توصیه‌های افراد و رسانه‌ها و تولیدات نمایشی از آثار توجه می‌کند، ضمن آنکه ممکن است محدودیت‌ها یا موانعی در مسیر انتخاب منبع بر سر راهش قرار گیرد که از ناحیه خودش، کتابخانه یا جامعه ایجاد شده باشد. بنابراین، در رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران بایستی به همه این موارد توجه کرد. چنان‌که راس، مک‌ککنی و روتبوئر^۱ (۲۰۰۶) نیز دریافته‌اند که خوانندگان مشتاق اغلب می‌گویند که مایل به خواندن هر چیزی هستند. با این حال، در واقع اکثر آن‌ها معیارهای کاملاً مشخصی دارند که با استفاده از آن‌ها مطالب خواندنی را انتخاب می‌کنند و حتی از دستورالعمل‌های صریح‌تری برای تعیین آنچه مطلقاً از خواندن آن خودداری می‌کنند استفاده می‌کنند. این خوانندگان با استفاده از خلق و خوی خود و

1. Ross, McKechnie & Rothbauer

تجربیات قبلی خواندن همراه با مکالمات، بررسی کتاب‌ها و لیست‌های مرور، از ترکیبی از راهبردها استفاده می‌کنند تا با اضافه‌بار مواد مقابله کنند.

بر اساس یافته‌ها، کدهای «موضوع»، «نویسنده»، «عنوان»، «جلد»، «نوع ادبی»، «تجربه یا دانش قبلی (از جمله دانش موضوعی قبلی)»، «توصیه کتاب توسط هم‌سالان و دوستان»، و «علاقه» بیشترین کدهای ذکر شده در میان پژوهش‌های مورد بررسی بودند. این امر نشان می‌دهد کاربران بیش از هر چیز با موضوع مورد علاقه خود به سراغ انتخاب کتاب می‌روند. اهمیت نویسنده در میزان شناخته شده بودن و شهرت او نهفته بوده و عنوان و جلد کتاب راهی برای شناخت بیشتر کتاب و انگیزه برای انتخاب یا رد آن است که شایسته دقت و توجه بیشتر نویسندگان و ناشران در هنگام انتخاب عنوان و طراحی جلد است. همچنین، انتخاب بر اساس نویسنده و عنوان می‌تواند علاوه بر دانش و تجربه قبلی ناشی از توصیه‌های مستقیم و غیرمستقیم دیگران برای فرد باشد. به علاوه، تأثیر تجربه یا دانش قبلی کاربران بر انتخاب کتاب گویای اهمیت کسب تجربه و مهارت‌های لازم در فرایند انتخاب کتاب و استمرار خواندن است. عامل محیطی توصیه کتاب توسط هم‌سالان و دوستان نیز نشانگر اهمیت شبکه‌های ارتباطی افراد در شکل‌گیری رفتار و عملکرد انتخاب کتاب و اعتماد افراد به تجربه و توانایی هم‌رده‌ها و هم‌فکران آن‌هاست. این مورد را می‌توان در کتابخانه‌های عمومی تحت عنوان «خدمت مشاوره خوانندگان» توسعه داد و تقویت کرد.

مؤلفه‌های شناسایی شده در پژوهش حاضر می‌تواند به عنوان مبنایی برای پیمایش گسترده رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران در محیط‌های فیزیکی و مجازی مورد استفاده قرار گرفته و یافته‌های آن راهنمای مجموعه‌سازی، فضا‌سازی و طراحی خدمات در کتابخانه‌ها و تدوین منابع و طراحی ظاهری و ساختاری کتاب توسط نویسندگان و ناشران شود.

با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های عمومی با تکیه بر نظرسنجی از کاربران؛
- به‌روزرسانی منظم منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و توسعه بخش ادبیات متناسب با سلیقه مطالعاتی کاربران؛
- انعطاف‌پذیری قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های کتابخانه‌ها به‌ویژه در برخورد با کاربران فعال و کتاب‌خوان؛

- ارتقای بازنمایی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی بر اساس موضوعات اصلی و ریزموضوعات؛
- برنامه‌ریزی توسط کتابخانه‌های عمومی در خصوص آموزش استفاده از کتابخانه با محوریت شناخت کلی نظام رده‌بندی و کمیت و کیفیت منابع موجود و همچنین راه‌های شناخت بهتر منابع در کمترین زمان به منظور افزایش تجارب و مهارت‌های انتخاب کتاب توسط کاربران؛
- توجه ویژه به شاداب‌سازی و نظافت منظم محیط کتابخانه، قفسه‌های کتاب و میز و صندلی‌های مطالعه؛
- تشکیل شبکه‌های ارتباطی کتاب با گروه هم‌سالان و برگزاری جلسات حضوری و مجازی به صورت منظم در جهت توسعه کتابخوانی با تأثیرپذیری از انتخاب منابع توسط گروه هم‌سالان؛
- برنامه‌ریزی توسط کتابخانه‌ها برای استفاده منظم و حداکثری از همه رسانه‌ها و امکانات تبلیغاتی به منظور معرفی منابع اطلاعاتی به دلیل تأثیر توصیه‌های غیرمستقیم بر انتخاب منابع توسط افراد؛
- گسترش فعالیت‌ها و خدمات جانبی مربوط به کتاب متناسب با سلاقی موضوعی کاربران کتابخانه‌های عمومی نظیر برگزاری دوره‌های اردو و طبیعت‌گردی با برنامه کتاب‌خوانی؛ و
- توسعه خدمات اطلاعاتی الکترونیکی در کتابخانه‌ها و ایجاد کتابخانه مجازی؛
- طراحی جلد و برگزیدن عناوین کتاب توسط نویسندگان و ناشران با تکیه بر پیمایش‌ها و پژوهش‌های دوره‌ای در میان جوامع با گروه‌های سنی مختلف

منابع

بلغاری، ساقی (۱۳۹۴). ارزشیابی محتوای کتاب مدارهای الکتریکی رشته الکترونیک شاخه فنی و حرفه‌ای بر اساس ویژگی‌های تعیین و سازمان‌دهی محتوا از نظر هنرآموزان شهر تهران [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، مجتمع دانشگاهی ولیعصر (عج).

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی

شناسایی مؤلفه‌های رفتار انتخاب منابع اطلاعاتی کاربران کتابخانه‌های عمومی به روش فراترکیب

پورعبادی، رضا، میرحسینی، زهره؛ و نشاط، نرگس (۱۳۹۴). پراکندگی موضوعی و میزان استفاده از کتاب‌ها در کتابخانه عمومی کتابخانه ملی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۶(۱)، ۸۵-۱۰۰

حیاتی، زهیر؛ و حمیدی، علی (۱۳۸۵). معیارهای انتخاب و ارزیابی نشریات الکترونیک در کتابخانه‌های دانشگاه‌های دولتی و مؤسسات پژوهشی ایران. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۱۷(۴)، ۱۵۹-۱۷۲.

خواجه، طیبه؛ و بلاغی، رؤیا (۱۳۹۷، ۲۵ تیر). بررسی رفتار اطلاع‌یابی سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر بندرعباس [ارائه مقاله]. اولین همایش فناوری اطلاعات و ارتقای سلامت، انجمن فناوری اطلاعات و ارتقا سلامت، تهران، ایران.

رحمانی، سمانه، عباسی، زهره؛ و صنعت‌جو، اعظم (۱۳۹۵). واکاوی مؤلفه‌های اساسی خط‌مشی مجموعه‌سازی و مدیریت مجموعه مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۶(۱)، ۳۲۱-۳۴۰.

زارع، امین؛ گودینی، یاسر؛ و ریاحی، عارف (۱۳۹۴). مطالعه عوامل مؤثر بر استفاده از کتابخانه‌های عمومی (مطالعه موردی کاربران کتابخانه‌های عمومی کرمانشاه). نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، ۴(۳-۴)، ۵۱-۶۲.

سپهر، فرشته (۱۳۷۸). وضعیت انتخاب و سفارش نشریات ادواری لاتین در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های کشور. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۰(۳۰-۳۱)، ۵۹-۸۵.

شکوهیان، محبوبه؛ عاصمی، عاصفه؛ و شعبانی، احمد (۱۳۹۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی نوجوانان کتابخانه‌های عمومی شهر اصفهان. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۰(۳)، ۶۵-۸۶.

مؤتمنی، علیرضا؛ همتی، امین؛ و مرادی، هادی (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت‌بندی موانع جوانان در استفاده از خدمات کتابخانه‌های عمومی: مطالعه موردی شهرستان سمنان. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۸(۴)، ۳۶۳-۳۸۳.

نعمت‌الهی، لیلا (۱۳۹۱). بررسی نگرش کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس نسبت به روش مجموعه‌سازی متمرکز در این کتابخانه‌ها [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه شیراز.

هاشمی، راحله (۱۳۸۹). انتخاب و ارزشیابی کتب انگلیسی در محیط‌های غیرانگلیسی‌زبان [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه تبریز.

یاری، شیوا (۱۳۹۴، ۲۰ آبان). استفاده از اینترنت و رسانه‌های اجتماعی در بین اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه و تأثیر آن بر عادات خواندن آنان [ارائه مقاله]. هشتمین همایش ملی ادکا با عنوان «رسانه‌های اجتماعی در مراکز اطلاع‌رسانی»، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

یاری، شیوا (۱۳۹۶). رؤیت‌پذیری کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۳(۲)، ۱۷۳-۱۹۸.

یاری، شیوا؛ و اجاقی، رضوان (۱۳۹۴)، ۵-۶ اسفند). کنکاشی در عوامل جذب و توسعه مخاطب در کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه کاربران کرمانشاهی [ارائه مقاله]. همایش ملی «کتابخانه‌های عمومی: عوامل و موانع جذب و توسعه مخاطب»، اهواز، ایران.

References

- Abel, E., Keane, J., Paton, N. W., Fernandes, A. A., Koehler, M., Konstantinou, N., ... & Embury, S. M. (2018). User driven multi-criteria source selection. *Information Sciences*, 430, 179-199.
- Albanese, A. (2020, April 3). Are public libraries in decline? *Publishers Weekly*. <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/industry-news/libraries/article/82925-are-public-libraries-in-decline.html>
- Bulghari, S. (2015). Evaluating the content of the electronic circuit book of the technical and professional branch of electronics based on the characteristics of content determination and organization from the point of view of art students in Tehran [Unpublished master's thesis]. Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Valiasr University Complex. (in Persian)
- Chartered Institute of Public Finance and Accountancy (2014). CIPFA Library Survey Shows Continuing Decline in Buildings, Books and Borrowers as Cuts Continue to Bite. <http://www.cipfa.org/About-CIPFA/Press-Office/latest-press-releases/CIPFALibrary-survey>
- Chinchpure, S., Tr, A., Raju, A., Kr, A., Ar, A., & Barate, A. T. (2018). Utilization of the Library and Internet as a Source of Scientific Information by the Nursing Students. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research*, 2(4), 2774-2784.
- Coates, T. (2019). On the closure of English public libraries. *Public Library Quarterly*, 38(1), 3-18.
- Dawkins, B. K. (2017). Need help choosing good books for students? A book selection study, book selection checklist, and a discussion of how educators can select books that engage young readers of color and possibly improve reading achievement. *Journal of Education & Social Policy*, 4(2), 1-10.
- Erwin, E. J., Brotherson, M. J., & Summers, J. A. (2011). Understanding qualitative metasynthesis: Issues and opportunities in early childhood intervention research. *Journal of Early Intervention*, 33(3), 186-200.
- Hashemi, R. (2010). Selection and evaluation of English books in non-English speaking environments [Unpublished master's thesis]. Tabriz University. (in Persian)

- Hayati, Z., & Hamidi, A. (2007). Selection and evaluation criteria of e-journals in governmental academic and research institutions' libraries of Iran. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 17(4), 159-172. (in Persian)
- Hernon, P., Altman, E., & Dugan, R. E. (2015). *Assessing service quality: Satisfying the expectations of library customers*. ALA Editions.
- Jacoby, J. W., & Edlefsen, K. (2020). "I Love Paw Patrol!": Book Selection and the Allure of Popular Media Characters Among Preschoolers. *Journal of Research in Childhood Education*, 34(2), 208-222.
- Khaje, T., & Balaghi, R. (2018, July 16). Investigating the health information behavior of public library users in Bandar Abbas [Paper presentation]. The first conference of information technology and health promotion, Tehran, Information Technology and Health Promotion Association, Tehran, Iran. (in Persian)
- List, A., Grossnickle, E. M., & Alexander, P. A. (2016). Undergraduate students' justifications for source selection in a digital academic context. *Journal of Educational Computing Research*, 54(1), 22-61.
- Maynard, S., Mackay, S., & Smyth, F. (2008). A survey of young people's reading in England: Borrowing and choosing books. *Journal of Librarianship and Information Science*, 40(4), 239-253.
- Mohr, K. A. (2006). Children's choices for recreational reading: A three-part investigation of selection preferences, rationales, and processes. *Journal of Literacy Research*, 38(1), 81-104.
- Motameni, A., Hemmati A. and Moradi H. (2013). Identifying and prioritizing the barriers of youth tending to use public library services. *Research on Information Science & Public Libraries*, 18(4), 363-383. (in Persian)
- Nemattollahi, L. (2012). Investigating the attitudes of librarians of public libraries in Fars province towards the centralized collection method in these libraries [Unpublished master's thesis]. Shiraz University. (in Persian)
- Ooi, K., & Liew, C. L. (2011). Selecting fiction as part of everyday life information seeking. *Journal of Documentation*, 67(5), 748-772.
- Rahmani, S., Abassi, Z., & Sanatjoo, A. (2016). Identifying the key factors in collection and collection management policy of Information Center & Central Library of Ferdowsi University of Mashhad. *Library and Information Science Research*, 6(1), 321-340. (in Persian)
- Randall, R. (2013). How Young Adult Readers select fiction in public libraries: a study of the factors which influence information-seeking in context [Master's thesis, Victoria University of Wellington]. ResearchArchive.
<http://researcharchive.vuw.ac.nz/bitstream/handle/10063/2659/thesis.pdf?sequence=2>

- Reuter, K. (2007). Assessing aesthetic relevance: Children's book selection in a digital library. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(12), 1745-1763.
- Reutzel, D. R., & Gali, K. (1998). The art of children's book selection: A labyrinth unexplored. *Reading Psychology: An International Quarterly*, 19(1), 3-50.
- Ross, C. S. (2000). Making Choices: What Readers Say About Choosing Books to Read for Pleasure. *The Acquisitions Librarian*, 13(25), 5-21.
- Ross, C. S., McKechnie, L., & Rothbauer, P. M. (2006). Reading matters: What the research reveals about reading, libraries, and community. *Libraries Unlimited*.
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*. New York: NY: Springer.
- Sepehr, F. (1999). The status of selection and ordering of Latin periodicals in the central libraries of Iran's universities. *Journal of Academic Librarianship and Information Research*, 0(30-31), 59-85. (in Persian)
- Shokohian, M., Asemi, A. and Shabani, A. (2018). The information needs of young adults at public Libraries in Isfahan. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 10(3), 65-86. (in Persian)
- Stenseth, T., & Strømsø, H. I. (2019). To read or not to read: A qualitative study of students' justifications for document selection in task-oriented reading. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 63(5), 771-788.
- Tao, D. (2008). Using theory of reasoned action (TRA) in understanding selection and use of information resources: an information resource selection and use model [Doctoral Dissertation, University of Missouri]. MOspace.
<https://mospace.umsystem.edu/xmlui/bitstream/handle/10355/6736/research.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Taylor, J. B., Hora, A., & Krueger, K. S. (2019). Self-selecting books in a children's fiction collection arranged by genre. *Journal of Librarianship and Information Science*, 51(3), 852-865.
- Verma, J., & Sonkar, S. K. (2013). Impact of E-Resources and Web Technology on Reading Habits. In *Challenges of Academic Library Management in Developing Countries* (pp. 68-74). IGI Global.
- Wu, C. Y., & Lin, C. S. (2016). The pleasures of reading mystery fiction and mystery readers' book selection behavior. *Journal of Educational Media and Library Sciences*, (53), 361-388.
- Xie, I., & Joo, S. (2009). Selection of information sources: Accessibility of and familiarity with sources, and types of tasks. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 46(1), 1-18.

- Yari, S. (2015, November 11). Use of Internet and social media among the members of public libraries in Kermanshah and its effect on their reading habits [Paper presentation]. The 8th National Conference of Edka entitled "Social Media in Information Center", Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (in Persian)
- Yari, S. (2017). Visibility of Kermanshah public libraries. *Research on Information Science & Public Libraries*, 23(2), 173-198. (in Persian)
- Yari, S., & Ojaghi, R. (2016, February 24-25). An exploration into the factors attracting and developing the audience in public libraries from the perspective of Kermanshahi users [Paper presentation]. National Conference of "Public libraries: Factors and barriers to attracting and developing audience", Ahvaz, Iran. (in Persian)
- Zare, A., Godeyni, Y., & Riahi, A. (2015). A study of factors effecting the use of public libraries (Case study of user of Kermanshah public libraries). *Journal of Information System & Services*, 4(3-4), 51-62. (in Persian)